

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicationis, Patrocinij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Exemplar II. In quo ostenditur, quomodo ex eadem sententia plures doctrinæ deduci queant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

De praxi doctrinam unicam persuadendi. 67

Deus, & impleatur in vobis, quod Sanctus David psalmo 126. prædixit: *mittentes semina sua* (id est misericordiae opera animabus applicanda) *ibant, & flebant venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos, iisque cum animabus liberatis à se æternum fruuntur. Amen.*

Exemplar Secundum.

In quo ostenditur, quomodo ex eadem
Sententia plures doctrinæ deduci queant.

Thema.

Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Lucæ 21.

Scopus.

Consolatio afflictorum quorundam hominum.

Syllogismus principalis.

Spes magni præmii & felicitatis omnia amara dulcia facit;
Atqui hæc verba continent spem magni præmii;
Ergo hæc verba merito omnia amara, dulcia faciunt.

EXORDIUM.

Solent honestiores & ditiores personæ plerumque secum myrothecia (*Balsambixsen*) circumferre, ut, si fortè ipsi aut alii in deliquium vel apoplexiam cadant, Balsamo tali vires reparare, malumque à se avertere queant, hanc industriam Spiritualiter ego ab omnibus hominibus adhibendam censeo; omnes enim variis Spiritualibus deliquiis seu afflictionibus subjecti sumus, omnes timere meritò debemus, ne apoplexia Spiritualis tacti id est, gravi infortunio afflicti exclaimare cogamur, cum Sancto Job. cap. 19. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos, amici mei, quia manus Domini tetigit me;* omnes ergo Spiritualis myrothecio indigemus, quale quidem Christus veluti peritissimus animarum nostrarum Medicus in verbis supra dictis obtulit; verè enim de his verbis fateri cogimur, quòd si eorum sensus reconditus benè intelligatur, efficacissimum contineant Balsamum quo omnes animæ afflicte non modicè recreabuntur, id quod in præsentis concionè fusiùs demonstrabo, si benevolas, ut soletis, aures breviter dicturo concederis.

E 2

Nar-

Narratio.

Quatuor potissimum genera afflictorum hominum reperio, nempe ægros, pauperes, contemptos, peccatores; pro omnibus his confortandis aptissimum continent Balsamum citata verba.

Pars Prima.

Nam primò pauperes quod attinet, quis nescit, quam multas & solatio plenissimas sententias Deus in Sacra Scriptura de paupertatis felicitate protulerit? Quis enim ex pauperibus non singulare solatium percipiat, si meminerit, quam liberaliter illi Deus omnia ad sustentationem necessaria promiserit, cum dixit Matth. 6. *Ne solliciti sitis anima vestra, quia manducetis; neque corpori vestro, quid induamini: Nonne anima plus est, quam esca? & corpus plus, quam vestimentum? afflicte volatilia cali, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester celestis pascit illa, nonne vos non magis plures estis his? Nolite ergo solliciti esse. Quatuor ergo primùm Regnum Dei & Iustitiam eius, & hac omnia adiciuntur vobis: Quis animo cadat, si meminerit, quod verbum ista non præteribunt, sed tanto fidelius implebuntur, quanto maiorem nos in Regno Dei & iustitia ejus quærenda diligentiam adhibuerimus? an fortè pauperes non æque ac divites Regnum Dei quærere possunt? possunt sanè, & tantò magis quantò minùs de divitiis, quæ irritamenta malorum à non nemine appellantur, participant. Jam verò quem non consoletur, si meminerit, quod singularem DEUS se pauperum curam promiserit habiturum? atqui hoc non semel in Sacra Scriptura pollicitus est, præcipuè cum per Sanctum Davidem psalmo 9. edixit: *Tibi relictus est pauper: Orphanis eris adiutor*: Hinc idem propheta cum magna fiducia psalmo 39. dixit: *Ego vero egenus & pauper sum: Dominus sollicitus est mei*. Quem denique non roborent prædicta verba, si meminerit in iis contineri amplissimum præmium, quod Deus pauperibus paupertatem suam æquo & resignato animo ferentibus promisit? an non de illis dixit Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum calorum*? an non de illis psalmo 9. dixit: *Quoniam non in finem oblivio erit pau-**

peris, patientia pauperum non peribit in finem? an non ad pauperem dixit apocal. 2. Scio tribulationem & paupertatem tuam, sed dives es? O si noscerent pauperes hoc Balsamum sibi applicare, quam magnum inde solatium, ac robur referrent! quam parum deliquium & abjectionem animi ex paupertate sua timerent! hoc Balsamo jam olim Sanctus Tobias Filium suum inunxit, ut cap. 4. Tobiae legitur: *Noli timere Fili mi, pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.* Meminerat nempe, quod olim Psalmista psalmo 36. dixerat: *Iunior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum; divites eguerunt, & esurierunt, inquirentes autem Dominum, non deficient omni Bono,* hoc etiam Balsamo Sanctus Augustinus sermone 28. de verbis Apostoli pauperes suos Auditores unxit, dum dixit: *Non displiceat tibi paupertas tua, quoniam nihil potest ea ditius inveniri.* Hoc denique Balsamo ipse Deus per Ecclesiasticum cap. 11. pauperes inunxit, dum dixit: *Confide in Deo & mane in loco tuo; facile enim est in oculis Dei subito honestare pauperem;* hoc ergo & vos, quotquot adestis afflicti pauperes, tum erga vos, tum erga liberos vestros utamini, ita tamen ut paupertatem vestram patienter feratis, & mandata Dei accuratè servetis, & tunc audacter in eum sperate & eum accedite, & illud Sancti cuiusdam viri dictum usurpate; *Fecimus, quod iussisti: redde quid promissisti.*

Pars Secunda.

Non minùs verò præstans & efficax Balsamum in myrothecio nostro pro agris reperitur; quis enim non roboretur, & ad patientiam exciteretur, si in memoriam revocet, quod Sanctus Paulus 2. ad Corinth. 1. dixit: *Id, quod est in presenti, momentaneum & leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.* Quis sine solatio meminisse potest, quòd idem ad Róm. 8. dixit? *Existimo, quòd non sint condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* talem nempe, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit? Hoc sanè Balsamo Sanctus Stephanus usus est, & effecit, ut lapides durissimi sibi dulces fierent: Hoc usus est ipse Sanctus Paulus.

Paulus, & effecit, ut repletus esset consolatione, & superabundaret gaudio in omni tribulatione sua. 2. ad Corint. 7. Hoc ipse Christus usus est, dum proposito sibi gaudio tam fortiter sustinuit crucem: Hoc etiam usus est erga fidelem famulum suum Franciscum, dum inter gravissimos oculorum dolores patientiæ gratiam postulanti dixit: Francisce, si omnis terra in aurum, si omnes lapides in uniones, omnis aqua in Balsamum pretiosissimum verteretur, & hic tibi thesaurus promitteretur in præmium tuæ infirmitatis patienter toleratæ, an non lætus tali promissione efficereris, atque ad ulteriorem patientiam animareris? cùmque annueret ille subiecit Christus: Atqui infinities tibi majorem thesaurum in cælo paratum scito, mi Francisce, propter dolores tuos tam patienter toleratos; & hos ipsos dolores tibi tanquam arrham & pignus Secuturæ felicitatis immisi, quo audito mirè recreatus Franciscus cum patientia & alacritate deinceps omnes dolores sustinuit. O si & vos, o ægri, hoc Balsamo diligenter uteremini. si interdum cum Sancto Adriano interrogaretis Martyres, quid expectarent, quod tam fortiter tanta tormenta sustinerent? & audiretis ab illis, quantam gloriam olim in cælis obtinendam sperent, profectò non morbos duratè taxat vestros patienter & cum gaudio toleraretis, sed etiam cum eodem Sancto Adriano in frustra conscindi gauderetis.

Certè Sanctus Chrysostomus dicere non est veritus, si quotidie millies moriendum, & ipsa gehenna toleranda foret, omnia convenit sustinere, ut Christum in gloria videas. Accipite itaque vobis indefinenter: *Verba mea non prateribunt* imaginemini vobis adstare Matrem vestram Ecclesiam, & repetere verba: Quibus olim inter tormenta Mater Machabæorum fortissima Filium suum animavit dicens lib. 2. cap. 7. *Peto te, nate ut aspicias ad cælum & terram, & omnia, quæ in eis sunt, ita fiet, ut non timeas Carnificem (& morbum) istum.*

Pars Tertia.

Jam verò ut ad eos veniamus, qui propter contemptus & injurias sibi illatas affliguntur, hi præ aliis aptissimum Bal-

mum in nostro Myrothecio inuenient; Hi enim inuenient
 promissionem jam olim à Christo Matth. 5. factam, dum di-
 xit: *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quo-
 niam ipsorum est regnum Cælorum.* O quàm pretiosum Balsa-
 mum latet sub his verbis! id sanè satis clarè indicavit Chri-
 stus ipse, dum Apostolos suos inunxit, & contra contemptus
 & persecutiones armavit, dicens: *Beati estis, cum maledixe-
 rint vobis homines, & persecuti fuerint vos, & dixerint omne
 malum adversus vos, mentientes propter me: gaudete & exul-
 tate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* Et sanè ita per
 hoc Balsamum roborati & confortati sunt Apostoli, ut de ijs
 Sacra Scriptura Actor. 5. dicat: *Ibant gaudentes in conspectu
 concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine IESV Contume-
 liam pati;* ubi bene notanda sunt verba illa: *Quoniam digni
 habiti sunt;* nam quis contumelias pro honore reputet aut ac-
 ceperet? quis dignitatem in contemptu latere putet? sed ni-
 mirum ita iudicant, qui carnali duntaxat oculo contumelias
 aspiciunt; aliud iudicium ferunt, qui cum Apostolis interio-
 ra scrutantes meritò contumeliarum perpeffionem inter sum-
 mas dignitates, quibus homo à DEO & hominibus in hac vi-
 ta condecorari potest, numerant, utpote per quam ipsi DEI
 Filio tam horrendas contumelias perpeffo assimilantur. Ni-
 mirum *spectaculum facti sumus Mundo, Angelis, & Homini-
 bus,* testante sancto Paulo, ad Corinth. 4. Nec refert, an
 stulti, an verò sapientis personam agamus, sed quàm bene
 illam repræsentemus; si ergo personam Christi contempti,
 illusi, & humiliati suscipiamus, & ad exemplum illius humi-
 liemus nosmetipsos, & obediētes siemus usque ad mortem
 contumeliosæ Crucis, an non bene actum nobiscum putabi-
 mus? an non bene sperare poterimus, quòd, sicut cum Chri-
 sto nos humiliaverimus, ita cum eodem olim exaltandi si-
 mus? O si hanc veritatem bene perpenderent, qui contume-
 lias & contemptus tam ægrè patiuntur, profectò non tot ca-
 tenæ & injuriæ in orbe toto reperiri possent, quin plures cum
 sancto Patre Ignatio exoptarent. Agite ergo, quotquot ade-
 stis tales, atque ad contemptus deliquia animosè deinceps
 ferenda, hoc Balsamo vos confortate; resolvite vos vel hodie
 ad personam Christi spreti & illusi suscipiendam. Dicite
 cum sancto Paulo: *Nos stulti propter Christum; maledicimur.*

& benedicimus, persecutionem patimur, & sustinemus; blasphemamur, & obsecramus, tanquam purgamenta huius mundi, facti sumus omnium peripsema usque adhuc; videbitur quidem non diffiteor, videbitur vobis ab initio difficile ac durum famæ vestræ ac honoris, quæ omnium vestrarum rerum præstantissimæ censentur, iacturam pati: Videbitur durum alios vobis illudentes aspicere, nec se vindicare, injurias ac contumelias pati, nec se defendere posse, sed mementote venturum aliquando tempus, quando etiam ab his honorum iterum & fama cum fœnore restituetur, veniet, inquam, tempus, quo isti persecutores & illutores vestri, ut Salomon Sap. 5. prædixit, turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperata salutis dicentes intra se, & penitentiam agentes. Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem impropertii. Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, & vitam illorum sine honore. Ecce quomodo computati sint inter filios DEI, & inter Sanctos fors illorum est. Verbo: Calum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.

Pars quarta.

Sed ut finem tandem faciamus, & ad ipsos etiam peccatores consolandos accedamus, ajo hos vel maxime optatum Balsamum in Myrothecio nostro reperire; neque hic longum ero in sententiis Sacræ Scripturæ pro horum consolatione referendis, unica illa solatio plenissima DEI adhortatio per Ezechielem Prophetam cap. 18. ad peccatores facta, quem non soletur? quem non roborer? quem non ad fiduciam de peccatorum remissione concipiendam, pœnitentiâque agendam animet? sic ergo loquitur: Convertimini, & agite pœnitentiâ ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum; & quare moriemini domus Israël? quia nolo morem morientis dicit Dominus DEVS: revertimini & vivite. Vultis autem scire, quantopere desideret conversionem Peccatoris? audite Taulerum id vobis explicantem: Hæc est, inquit, Domini misericordia, ut stupa aliqua in immenso igne posita non tam cito incendi possit, quam ipse pecca-

tōri verè dolenti peccata omnia condonare paratus est. Idem Henricus Suso confirmat sequentibus verbis: Nunquam ulla quamlibet & fidelissima Mater proprio Filio suo, quem sub corde gestavit, tam desideranter ac libenter in mediis flammis iacenti manum porrigeret adiutricem, sicut DEVS homini contrito, etiamsi possibile foret, eum omnia peccata totius mundi, vel millenis vicibus quotidie perpetrâsse. Hoc videlicet est, quod DEUS per Ieremiam cap. 3. indicavit ad animam peccatricem dicens: Tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me dicit Dominus, & suscipiam te. Hoc est, quod Servator ipse Math. 6. confirmavit, dum omnes peccatores tam amicè ad pœnitentiam admonet dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & Ego reficiam vos: Iugum enim meum suave est, & onus meum leve; quod quæso cor humanum adeò durum esse potest, quod per tam amicam invitationem non emolliatur? Quis adeò desperatus esse potest, ut per hanc Benevolam promissionem in spem non erigatur? audite, quæso, hæc de re memorabilem historiam, ex eaque Balsami hujus efficaciam colligite. Legitur ea in vitis Patrum lib. 5. n. 38. sequentibus verbis descripta: Frater quidam impugnabatur à fornicatione; contigit autem venire in vicum quendam Ægypti, ubi videns Filiam Sacerdotis Paganorum adamavit eam, dixitque Patri ejus: da mihi eam in uxorem. Ille autem respondens dixit ei: non possum eam tibi dare, nisi rogavero DEUM meum, & abiens ad Dæmonem, quem colebat: dixit ei: Ecce monachus quidam venit ad me, volens accipere Filiam meam, do ei eam? respondens Dæmon dixit: si negat DEUM suum, & Baptismum, & propositum Monachi, interroga eum. Et veniens Sacerdos dixit ei: nega DEUM tuum, & Baptismum, & propositum Monachi, & dabo tibi filiam meam; ille verò consensit, & statim vidit exire columbam de ore ejus, & volare in cælum. Pergens autem Sacerdos ad Dæmonem dixit: Ecce promisit tibi illa facturum: tum Diabolus respondens dixit: Non des ei filiam tuam in uxorem, quia DEUS ejus non recessit ab eo, sed adhuc juvabit eum. Et veniens Sacerdos dixit illi Fratri, non tibi possum eam dare, quia DEUS tuus adhuc adjuvat te, & non recessit à te, hæc audiens Frater dixit intra semetipsum: si tantam Bonitatem ostendit in me DEUS, cum Ego infelix

negaverim ipsum, & Baptismum, & propositum Monachi. Bonus autem DEUS etiam malum nunc usque adjuvat me: cur ergo recedam ab eo, & in semetipsum reversus recepit sobrietatem mentis, & venit in Eremum ad magnum quandam senem, & narravit ei, quæ fuerant acta, & respondens senex dixit ei, sede mecum in spelunca, & jejuna tres hebdomades, & Ego deprecabor DEUM pro te. & laboravit senex pro fratre, & deprecatus est DEUM dicens: Obsecro Domine, dona mihi animam hanc, & suscipe pœnitentiam ejus, & exaudivit orationem ejus DEUS, & cùm completa fuisset prima hebdomas, venit senex ad Fratrem illum, & interrogavit illum dicens, vidisti aliquid? & respondens Frater dixit: vidi columbam sursum in altitudine cœli contra caput meum stantem, & respondens senex dixit ei: attende tibi metipsum, & deprecari DEUM intende. Secundâ verò hebdomade venit senex iterum ad Fratrem, & interrogavit eum dicens, vidisti aliquid? & respondit: vidi columbam aliquam juxta caput meum venientem. Et præcepit ei senex: sobrius esto mentis, & ora. & completâ tertiâ hebdomade venit iterum senex, & interrogavit eum dicens: aliquidne plus vidisti? & ille respondens dixit: vidi columbam, quæ venit, & stetit supra caput meum, & tetendi manum meam tenere eam, illa autem surgens intravit in os meum; & gratias agens senex DEO dixit Fratri: Ecce DEUS suscepit pœnitentiam tuam; de cætero attende temetipsum, & esto sollicitus. & respondens Frater dixit: ecce amodo tecum ero, donec moriar. Ecce peccatores vim Balsami nostri; utamini ergo & vos pari modo, & parem effectum experiemini.

Epilogus.

Sed claudio concionem, & omnes ad usum hujus Myrothecij verbis Thomæ Kempensis lib. 3. cap. 47. adhortor: *Fili mi, non te frangant labores, quos assumpsisti propter me, ne tribulationes te deiciant usquequaque, sed mea promissio in omni eventu te roboret, & consoletur. Age, quod agis, fideliter labora in vinea mea, sustine viriliter contraria, digna est tibi omnibus & maioribus præliis vita æterna; ibi invenitur omni quod volueris; ibi nullus resistet tibi, nemo impedit, sed cuncta desiderata simul erunt præsentia, totumque affectum tuum reficiet.*

cient, & adimplebunt usque ad summum: ibi reddam gloriam pro contumelia perpeſſa, pallium laudis pro mœrore, pro loco no- viſſimo ſedem regni in ſacula, ibi apparebit fructus pœnitentia (& dolorum) & humilis ſubiectionis ſeu patientia in contem- ptu) cœrenabitur glorioſe. Memento horum, Fili mi, Verbo- rum; Beati qui audiunt Verbum DEI, & custodiunt illud: Cœ- lum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt.

Exemplar Tertium.

In quo ostenditur, quomodo per parabolam aliqua doctri- na inculcari poſſit.

Thema.

Tunc videbunt Filium Hominis venientem in nube cum potestate magna & Maieſtate. Luca 12.

Scopus.

Perſuadendum Auditoribus, ut temporis habeant ratio- nem accuratam.

Syllogismus principalis.

Illius rei merito magna eſt habenda ratio, cuius olim ſeve- riſſima à DEO ratio exigetur. Atqui tale, quid eſt tempus, er- go temporis magna eſt habenda ratio.

EXORDIUM.

Solent ij, quibus examen aliquod ſubeundum eſt, ante omnia ſollicitè indagare, de quibus rebus examen ſit inſti- tuendum, atque ad eas Quæſtiones ſe totis viribus præparare, quod etſi non ſemper ſit licitum, maximè ubi concurrunt multi, & pro loco vel honore certant, uti in Academicis gra- dibus ſuſcipiendis contingit, reſpectu tamen ultimi exami- nis, quod nobis omnibus ſubeundum eſt, non modò non ve- ritum eſt, ſed neque diu etiam indagare oportet, de qua re potiſſimùm reſponſuri ſimus, nam id jam pridem anima qua- dam damnata manifeſtavit, ut Diſcipulus ſer. 3. narrat: Cùm enim homo quidam devotus orationi eſſet intentus, ſubitò vocem quandam valde lugubrem audivit, quam ubi quæſi- vit, quiſnam eſſet, & quâ de cauſâ lugeret? Reſpondit ei, qui lugebat, animam damnatam ſe eſſe, ſequè & omnes reli- quos damnatos nullam adeò rem deplorare, quàm temporis jactu.